

Список використаних джерел

1. Щербатенко О. Перспективи та перешкоди цифрової економіки в Україні / Na chasi.- 29.01.2018. URL: [https:// nachasi.com/2018/01/29/what-makes-ukraine-digital/](https://nachasi.com/2018/01/29/what-makes-ukraine-digital/)(дата звернення: 12.10.2018).
2. Пуцентейло П.Р., Гуменюк О.О. Цифрова економіка як новітній вектор реконструкції традиційної економіки / Інноваційна економіка. 2018. № 5-6 [75]. С.131-143.
3. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2018/01/17/31946820/> (дата звернення: 12.10.2018).
4. Белінська Т. Дослідження: високі технології в аграрній галузі України / Агроеліта. 2017. 31.07. URL: <http://agroprod.biz/2017/07/31/doslidzhennya-vysoki-tehnolohiji-v-aharnij-haluzi-ukrajiny/>(дата звернення: 12.10.2018).
5. Підсумки Ag Tech Forum 2017. URL: <https://agtech.com.ua/1282-2/>(дата звернення: 12.10.2018).
6. Остапенко В. Технології майбутнього: дрони в сільському господарстві. 2017.29.05. URL: <http://agravery.com/uk/posts/show/tehnologii-majbutnogo-droni-v-silskomu-gospodarstvi/> (дата звернення: 12.10.2018).
7. Риженко О., Фіщук В. Як цифрова економіка змінить Україну/ Економічна правда. 2018.16.01. URL:<https://www.epravda.com.ua/columns/2018/01/16/633057/>(дата звернення: 12.10.2018).
8. Пуцентейло П.Р., Гуменюк О.О. Основні аспекти формування ефективної системи економічної безпеки підприємства. Економічний дискурс. 2017. № 2. С. 37–47.
9. Язлюк Б. Застосування диверсифікації при реалізації інвестиційно-інноваційної стратегії підприємства. Наука молода. 2010. № 14. С. 198-202.

Любов Федулова

д.е.н., професор,

Національна академія

державного управління при Президентові України,

завідувач Центру досліджень економічної політики

Інститут експертних та наукових досліджень

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Глобальні та геополітичні виклики вимагають більшої участі держави в економічному розвитку внаслідок орієнтованості її політики на забезпечення необхідного соціального захисту населення. Для попередження великої кількості ризиків і необхідності адекватно змінювати свою поведінку вже сьогодні органам влади потрібно орієнтуватися на результати цифрової революції, що досить активно про себе заявила, змушуючи країни включити цифровізацію як державну політику в плани свого розвитку. (Під терміном «цифровізація» слід розуміти перенесення способу отримання, передачі, аналізу і зберігання даних з аналогової сфери в цифрову).

Для сектора державного управління і надання державних послуг в Україні ця тема особливо актуальна в контексті реформування державної служби та здійснення децентралізації. В прийнятій Концепції розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018-2020 роки та затвердженому плані заходів щодо її реалізації [1] зазначається, що підсумком їх виконання за розрахунками Кабміну прогнозується зростання ВВП на 5%. Окрім того, очікується, що реалізація Концепції прискорить залучення інвестицій в українську економіку і допоможе модернізувати промисловість шляхом створення високотехнологічних виробництв. Зокрема, один із принципів Концепції звучить так: «Цифровізація здійснюється через механізм економічного зростання шляхом підвищення

ефективності, продуктивності та конкурентоздатності від використання цифрових технологій».

Слід зазначити, що за даними ресурсу Speedtest.net позиції України в світі за показниками якості Інтернет-з'єднання неймовірно низькі: 114-е місце за якістю мобільного Інтернету та 45-е за якістю широкопasmового Інтернету. І це при тому, що ми хочемо конкурувати з іншими країнами на ринку ІТ [2]. Україна має досить розвинутий швидкий широкопasmовий інтернет, але мобільний інтернет у неї повільний. У всіх сусідніх країнах мобільний інтернет кращий, ніж в Україні. Україна займає 39-ю позицію із 133 країн за швидкістю широкопasmового Інтернету (Fixed Broadband). Поряд з нами у рейтингу — Ірландія (37), Польща (38), Росія (40), Естонія (41). У рейтингу мобільного Інтернету Україна лише на 109 місці із 122-х. Україну випередили такі сусідні країни: Молдова на 43 місці, Польща – 49, Білорусь – 69 і Росія – 72.

Для подолання наздоганяючого статусу потрібна наявність революційних, проривних заходів щодо всіх напрямів цифровізації. Ці напрями повинні включати цифрову трансформацію традиційних галузей економіки, розвиток людського капіталу, цифровізацію діяльності державних органів, розвиток цифрової інфраструктури, а також розбудову нової моделі екосистеми підприємництва у сфері цифрових технологій і, як наслідок, зміну моделей створення доданої вартості в реальному секторі економіки, перш за все, за рахунок упровадження концепції Інтернету речей.

Слід зазначити, що в Україні сфері ІКТ та е-урядування постійно приділяється увага. Так, концептуальні засади запровадження механізмів та інструментів е-урядування було закладено в прийнятих законах «Про Національну програму інформатизації» (1998 рік) та «Про Основні засади розбудови інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» (2007 рік). Однак, реальний етап розвитку ІКТ та еурядування розпочався у 2015 році після прийняття Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (2015 рік), де до першочергових реформ віднесені реформа державного управління із застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій та реформа телекомунікаційної інфраструктури.

На практиці ефективність діяльності державних органів залежить від рівня автоматизації процесів, пов'язаних з виконанням щоденних рутинних операцій, таких як кадровий, бухгалтерський облік, бюджетне планування, планування і виконання державних закупівель, листування з іншими державними органами та ін.

Досвід передових економік світу показує, що найбільший ефект для бізнесу і громадян може бути досягнутий за рахунок впровадження цифрових технологій в державне управління. Зокрема, при здійсненні цифровізації, за усіма значимими масовими державними послугами, що запитуються, повинен бути упроваджений електронний реєстр на всіх етапах їх надання. За таких умов відбудеться проактивне надання послуги за фактом настання події, а не за фактом надходження заяви. Крім того, вводиться алгоритмізація цифрових послуг, без участі чиновника. Більш того, держава передбачатиме потреби своїх громадян в отриманні послуг, максимально вивільняючи час для продуктивної праці і стимулювання економічно активної поведінки.

В кінцевому підсумку має бути реалізована модель управління, коли не громадянин звертається в держоргани за послугами, а держава, розуміючи потреби громадян, зв'язується з ними для надання державних послуг без необхідності фізичних відвідин установ. При цьому повинна відбутися інтеграція розрізнених на сьогодні інформаційних систем і каналів комунікацій для реалізації моделі омніканального обслуговування шляхом створення єдиного "фронт-офісу", направленою на забезпечення доступності інформації і послуг у будь-який час, в будь-якому місці і на будь-якому пристрої (контакт-центр, веб-сервер-портал, інтелектуальні месенджери, мобільні пристрої, SMS-повідомлення).

В країні потрібні програми цифровізації діяльності державних органів на усіх рівнях системи управління, для реалізації цілей яких повинна бути створена інфраструктура підтримки у вигляді адаптованого законодавства, заходів підтримки бізнесу, освіти і науки, спрощення процедур ведення бізнесу, скорочення транзакційних витрат при взаємодії з

державою. Ключовим заходом повинна бути реалізація принципу "Digital by default", що передбачає планування і подальше надання державних послуг винятково в електронній формі, з розширенням можливості самообслуговування.

Окрім того, формування систем електронного супроводу нормативно-правових актів дозволить забезпечити якісний та максимально прозорий процес законотворчості, що дозволить громадськості і бізнес-співтовариству мати можливість безпосередньої участі в нормотворчому процесі. Що сприятиме підвищенню рівня довіри до органів влади і забезпечення ефективності формування сприятливого клімату для ведення бізнесу за рахунок відкритості законодавчих ініціатив, що приймаються.

Дослідження показують, що вже сьогодні маємо практики ефективної взаємодії державних органів і дотримання принципів "Paper free", що передбачає розвиток системи управління бізнес-процесами, побудованої за принципами хмарного обчислення з подальшим розвитком в цифрове сховище. Здійснюється робота по автоматизації подібних типових завдань переважно за сервісною моделлю інформатизації. Для поліпшення процесів ухвалення рішень на державному рівні здійснюється комплекс робіт щодо розвитку системи інтелектуального аналізу і прогнозування на основі великих даних.

Звичайно, значна кількість завдань державного управління підлягають автоматизації, проте виконання багатьох із них передбачає значну міру здорового глузду. Це означає, що, навіть якщо інтернет може підвищити ефективність надання багатьох державних послуг, вигоди виявляться обмеженими, якщо в посадових осіб і співробітників державних органів не буде стимул-реакцій використовувати технології на користь суспільству. «Цифрові технології дійсно полегшують контроль за явкою вчителів на роботу, проте якість викладання визначається рівнем підготовки вчителя, його ресурсами, здібностями і мотивацією» [3].

Слід також взяти до уваги, що в рамках цифрової економіки інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) виступають не як технологічна інновація (що було характерно для попереднього технологічного устрою), а як всеосяжна технологічна інфраструктура, на базі якої створюються нові форми економічної і суспільної діяльності. Тому розбудова інформаційної інфраструктури широкосмугового доступу до мережі Інтернет та підвищення якості послуг є ключовим завданням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації (НКРЗІ) на перспективу. Так, за ініціативи НКРЗІ в 2017 році було розроблено та впроваджено значну кількість нормативно-правових змін, спрямованих на лібералізацію ринку, зменшення бар'єрів входження на ринок та регуляторного впливу на діяльність операторів, провайдерів телекомунікацій.

Основними проблемами розвитку телекомунікаційних мереж НКРЗІ було визнано організаційні та технологічні проблеми функціонування телекомунікаційних мереж на тимчасово окупованих територіях і на території проведення антитерористичної операції; низька ефективність управління ТМЗК, відсутність Національного центру оперативнотехнічного управління мережами телекомунікацій України; нерівномірність забезпечення споживачів телекомунікаційними послугами, особливо у сільській, гірській місцевості і депресивних регіонах, у тому числі загальнодоступними телекомунікаційними послугами та послугами широкосмугового доступу до Інтернету (ШСД) [4]. Тому саме організаційні і фінансові інновації стають головною рушійною силою розвитку цифрової економіки. Стратегічні орієнтири мають бути набагато ширші, ніж нинішні стратегії розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Для розвитку технологій обов'язково необхідно створити політико-економічні та інституціональні умови, що сприятимуть отриманню максимальної віддачі капіталу від цифрових перетворень, тобто необхідно закласти міцний аналоговий фундамент, який забезпечив би цифрові дивіденди для усіх.

У цьому контексті важливі завдання мають бути вирішені при безпосередній участі і під керівництвом регіональних органів державного управління у напрямі інформаційної безпеки; зокрема, має бути проведений аналіз існуючої системи інформаційної грамотності учасників регіональної інформаційної взаємодії, визначені необхідні ресурси для підвищення

її рівня; створені механізми стимулювання розробки вітчизняного програмного забезпечення і збільшення його частки в умовах цифрової економіки. Важливими вбачається створення механізму підготовки та супроводу інвестиційних проектів цифровізації, у т.ч. через моделі державно-приватного партнерства. Для забезпечення універсальної мережевої доступності, у тому числі в депресивних районах, необхідно залучати державну підтримку регіональних інфраструктурних проектів, які є більш привабливими для міжнародних інвесторів.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018 - 2020 роки. - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>
2. Україна переходить на цифрову економіку. Що це означає. - <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2385945-ukraina-perehodit-na-cifrovu-ekonomiku-so-ce-oznachaє.html>
3. Цифровые дивиденды. Обзор. Доклад о мировом развитии 2016. – Группа Всемирного банка. - <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/23347/210671RuSum.pdf>
4. ЗВІТ «Про роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації за 2017 рік». - https://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/7598/Zvit_2017_new.pdf

Максим Фещук
аспірант

Тернопільський національний економічний університет

СТРАТЕГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ЄДИНОГО ЦИФРОВОГО РИНКУ

Сучасною тенденцією для Європи є реалізація стратегії Єдиного цифрового ринку – Digital Single Market Strategy. Європейський союз цілеспрямовано «оцифровує» економіку, передбачаючи при цьому збільшення глобального впливу новітніх технологій і зростання доходу від електронного бізнесу, інформаційного консалтингу та електронних послуг. Реалії глобального світу диктують саме такі умови модернізації економік і створення чітких правил нової інноваційної епохи.

Цифрова економіка – закономірний етап еволюційного розвитку технологічної моделі суспільства, що забезпечує конкурентоспроможність, ефективність національних економік, створює унікальні можливості розвитку людського капіталу, стимулює інноваційні і креативні індустрії. Затримка з переходом на цифрові технології – національна небезпека для будь-якої країни. Україна не може залишатися осторонь цих революційних перетворень [1, с. 78].

Приєднавшись у червні 2015 року до Декларації Східного партнерства ЄС з питань цифрової економіки, Україна підтвердила свої наміри та готовність співпрацювати з ЄС та сусідами Євросоюзу у цій сфері.

Українським урядом затверджено Програму «Цифрова економіка» [3] та ухвалено «Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки» [2], які спрямовані на створення ринкових стимулів, мотивацій, потреб щодо використання цифрових технологій серед українських секторів промисловості, всіх сфер життєдіяльності людини, бізнесу та суспільства. Безумовно, широке коло фахівців різних наукових галузей беруть участь у дослідженні цього актуального руху суспільства. Своє місце повинна зайняти й економічна теорія, яка спроможна виявити об'єктивні закономірності функціонування цифрової економіки, її внутрішній зміст та сформулювати найважливіші параметри правового регулювання. Актуальність створення цифрової економіки вже не